

2. Бережнова О. В., Еннс Е. А. Рефлексія як умова саморозвитку особистості // *Суспільство: соціологія, психологія, педагогіка*. 2017. №. 1. С. 12-16.

3. Болдінова Т. Н. Динаміка розвитку рефлексії студентів-психологів в процесі навчання у вузі. *Психологія. Історико-критичні огляди і сучасні дослідження*. 2016. Т. 5. №. 5А. С. 100-110.

4. Кравець Н. Б. Розвиток рефлексії майбутніх психологів у процесі вивчення самовиховання і саморозвитку особистості. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2012. Вип. 12. С. 79-84.

5. Толстая С. В., Бондаренко О. В. Аналіз поняття рефлексія в психологічній літературі. *Проблеми сучасної науки і освіти*. 2017. №. 33. С. 1-4.

Науковий керівник: Гресь Наталія Володимирівна, доцент кафедри соціології та психології факультету №6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент.

Шабаліна Марія Олегівна,

студентка 1-го курсу факультету психології

Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна

СТРАХ ЯК ПРОЯВ ЕМОЦІЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ НА НЕБЕЗПЕКУ

Питання дослідження проблеми психологічної стійкості військовослужбовців під час небезпеки в умовах бою завжди знаходилась в центрі уваги психології. Останнім часом перед психологічною наукою актуалізується проблематика, пов'язана з різноманітними аспектами шляхів подолання стресових ситуацій різних груп військовослужбовців. Тому, піднята тема тез є актуальна та своєчасна.

Фізіологічною реакцією людини на небезпеку є страх. Його прояви в умовах складної та нестабільної сучасної обстановки у державі торкаються

морально-психологічної сфери як мирного населення, так й військовослужбовців безпосередньо. Досвід багатьох поколінь показує, що більшість військових є психологічно неготовими до участі в бойових діях. Навіть найдосвідтіші й мужні військовослужбовці відчують страх отримання поранення, настання інвалідності і навіть бути вбитими. Єдина різниця між мужнім військовослужбовцем і слабодухим полягає в тому, що страх першого знаходиться під контролем, а страх другого – поза контролем (тобто людина може здійснювати необмірковані та несвідомі дії, викликані панікою). Таким чином, виникає необхідність в аналізі впливу чинника страху на фізіологічний стан військовослужбовця в умовах бою, що обумовлює актуальність даного питання [1].

Протікання емоцій страху (продукту уяви) в різних ситуаціях у різних людей може суттєво відрізнятися як по силі, так і по впливу на поведінку. Страх може проявлятися у вигляді збудженого чи пригніченого емоційного стану. Дуже сильний страх (наприклад – жах) найчастіше супроводжується пригніченим станом. Якщо підходити до цього явища з суто моральних позицій, то страх є шкідливою емоцією з поганими наслідками. Якщо ж розглядати страх як переважно біологічне явище, то навпаки, цей стан є корисним, оскільки він оповіщає про небезпечні ситуації.

Обидві точки зору не взаємовиключні, оскільки емоція страху, як і відчуття болі, забезпечує самозбереження військовослужбовця, та стає непродуктивною чи небезпечною лише в найбільш інтенсивних і довготривалих проявах. Крім цього встановлено, що «безстрашних» психічно нормальних людей не існує. Вся справа в миттєвостях часу, необхідного для подолання розгубленості, для раціонального прийняття рішення щодо доцільності дій.

Іншими словами, відчуття страху військовослужбовця на небезпеку в умовах бойових дій є похідною невідомості, в наслідок якої військовослужбовець не в змозі тверезо оцінити ситуацію, побачити

реальність такою, яка вона є, розрахувати свої сили та представити наслідки дій [2].

Тривалий час проблемам психологічного стану військовослужбовців при виконанні службово-бойових завдань не приділялося достатньої уваги. Необхідність підвищення вимог до психологічного стану військовослужбовців обумовили осанні події, що пов'язані з проведенням на території України Антитерористичної операції.

Морально-психологічний стан військовослужбовців, рівень їх військової майстерності, бойове вміння значною мірою залежить від ефективності організації і проведення заходів морально-психологічного забезпечення, виявлення і вирішення соціальних проблем, створення та підтримання позитивної соціально-психологічної обстановки під час підготовки та виконання завдань. Такий підхід разом із принципом матеріального стимулювання ефективно впливає на свідомість і психіку військовослужбовців та сприяє підтриманню на достатньому рівні військової дисципліни і боєготовності.

Список бібліографічних посилань

1. Шабаліна М. О., Орел О. В., Табуненко В. О. Страх, як захисна реакція організму військово-службовця на небезпеку. Зб. Наукових статей та матеріалів VIII Міжна-родної наук.-метод. конф. та 115 Міжнародної конференції Європейської Асоціації Безпеки «*Безпека людини у сучасних умовах*» 8-9 грудня 2016. – Х.: Вид. Рожко С.Г., 2016. С. 489-495.

2. Табуненко В. О., Радченко І. О. Аналіз впливу чинника страху на фізіологічний стан військовослужбовця в період перебування в зоні бойових дій. Харків: *Вестник ХНАДУ*, вип. 69, 2015.

Науковий керівник: Милославська Олена Володимирівна, доцент кафедри прикладної психології Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, кандидат психологічних наук, доцент.